

8 Přehled OO metodik (metod, metodologií)

8.1 OO metodiky konce 80. a začátku 90.let

- všechny populární OO metodiky předpokládají, že:
  - a) zadavatel má jasný názor na svoje požadavky,
  - b) zadavatel a vývojáři se dohodli na potřebě zdokumentovat požadavky ve formě nějakého dokumentu
- všechny populární OO metodiky předpokládají existenci počátečního zadání
- metodiky poskytují modelovací techniky a postup (+doporučení) pro vytvoření „dobrých“ modelů reprezentujících požadavky
- Rumbaugh – OMT (Object Modeling Technique)
  - 3 modely:
    - objektový – diagram tříd, diagram objektů
    - dynamický – diagram scénáře, stavový diagram
    - funkční – diagram datových toků (DFD)

Fáze OMT:

1. *Analýza* - pochopení a modelování požadavků na vytvářenou aplikaci v kontextu aplikační domény.

Vstup: zadání problému

Výstup: formální model (specifikační dokument)

2. *Systémový návrh* - vymezení podsystémů, souběžných úloh

3. *Objektový návrh* - zpracování, zpřesnění, doplnění, optimalizace modelů analýzy, zahrnutí pojmů implementace

- algoritmy,
- optimalizace objektového modelu,
- datové struktury (atributy, asociace),
- uživatelské rozhraní,
- moduly

4. *Implementace* - použití programovacích jazyků a relačních databází

5. *Testování*

6. *Údržba*

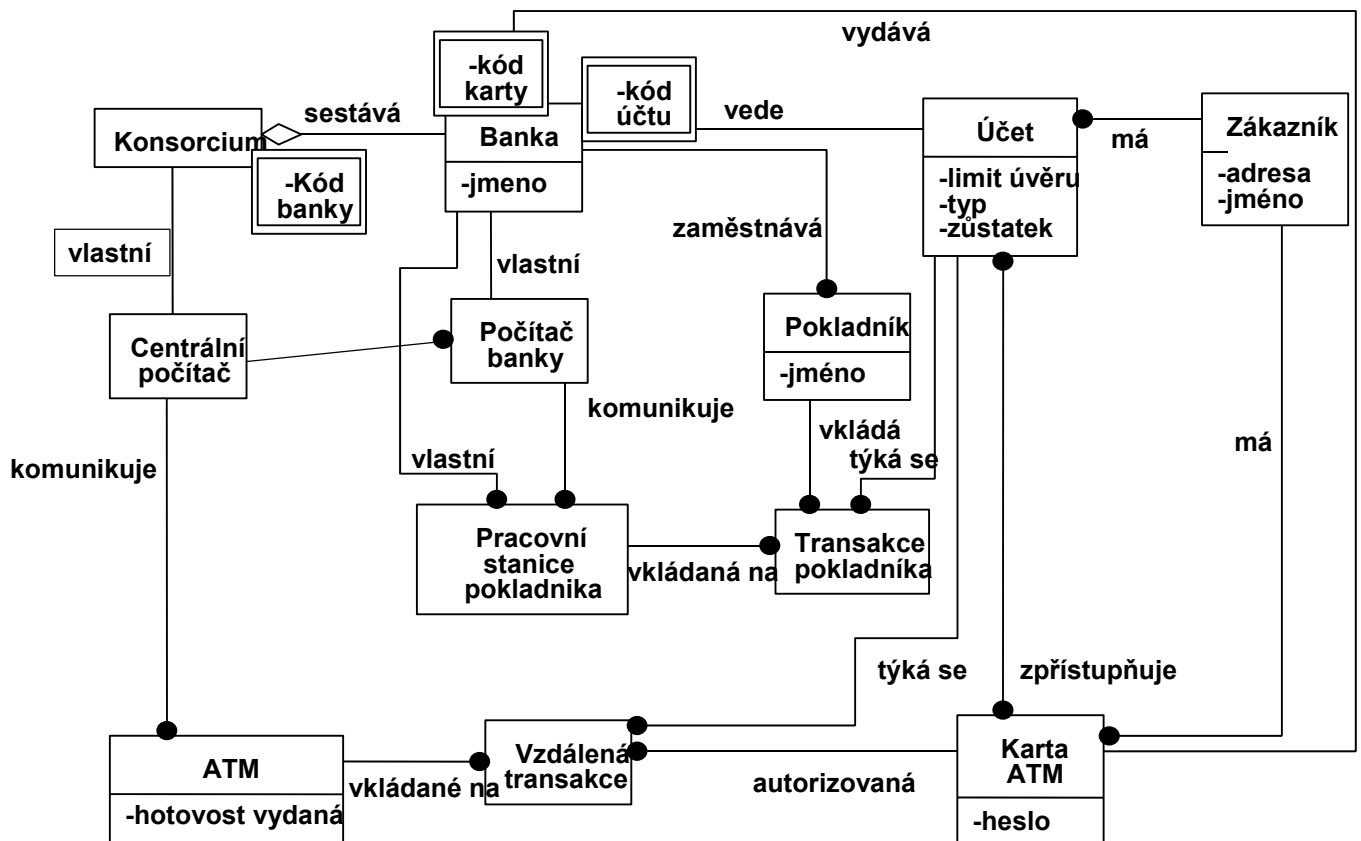
ad 1)

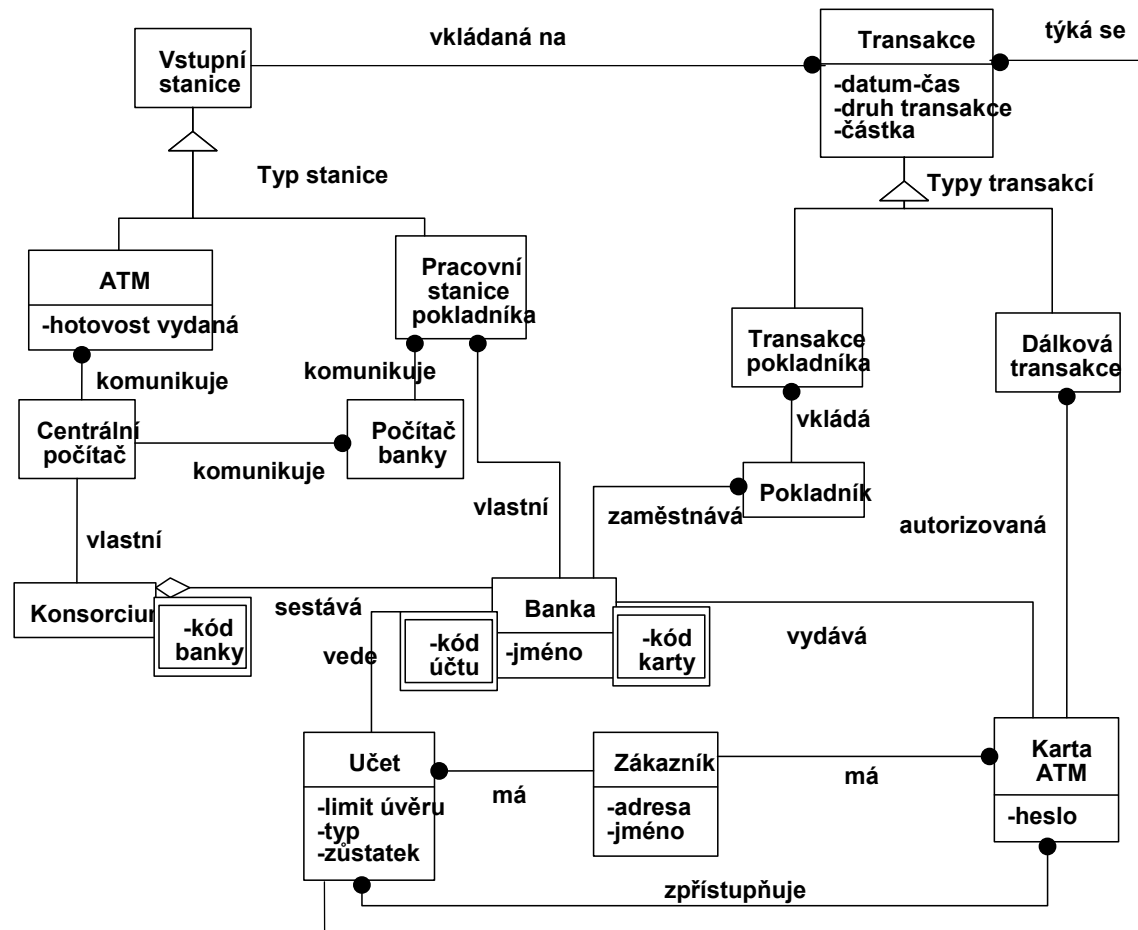
Objektové modelování (diagram tříd aplikační domény):

- A) identifikuj třídy
  - B) identifikuj asociace
  - C) přidej atributy
  - D) využij dědičnosti
  - E) přidej operace
- } využití slovního rozboru zadání

Dynamické modelování

- A) připrav scénáře typických posloupností interakcí
- B) identifikuj události mezi objekty
- C) připrav diagram scénáře pro každý scénář
- D) vytvoř stavový diagram

• Další metodiky

➤ Booch OOD

- diagramy tříd
- diagramy objektů
- diagramy modulů (rozčlenění na moduly)
- diagramy procesů (alokace procesů procesorům)
- stavové diagramy
- diagramy scénářů

- síla v propracovaném návrhu

➤ Jacobson OOSE

- hlavním přínosem model použití (Use case),

➤ Návrh řízený zodpovědností (Wirfs-Brock)

- zodpovědnost tříd a spolupráce na základě metody CRC štítků

➤ Coad/Yourdon, Martin/Odell OOIE, Shlaer-Mellor, FUSION (HP), Mainstream Objects (Software AG), ...

8.2 Metodika Rational Unified Process (RUP)

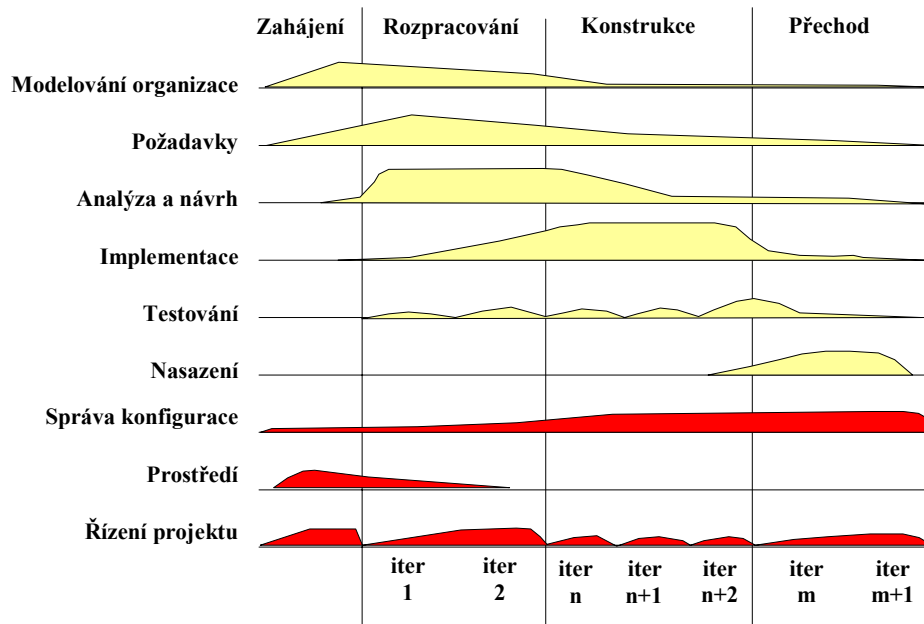
Cíl: Produkce kvalitních programů, které splňují potřeby koncových uživatelů v rámci projektů s predikovatelným plánem a rozpočtem.

Vlastnosti:

- iterativní proces,
- důraz na tvorbu a údržbu modelů (přednost před papírovou dokumentací),
- důraz na architekturu systému (architecture-centric),
- řízený případy použití,
- objektivě orientované techniky (UML),
- podporuje řízení kvality a správu rizik.

Fáze – interval mezi dvěma hlavními milníky procesu, kdy jsou splněny definované cíle, dokončeny produkty (artefakty) a učiněna rozhodnutí, zda přejít do další fáze.

1. **Zahájení** (inception) – podnikatelské zdůvodnění projektu.
2. **Rozpracování** (elaboration) – sestavení plánu a stanovení architektury.
3. **Konstrukce** (construction) – tvorba systému.
4. **Přechod** (transition) – dodání koncovým uživatelům.

- každá fáze může zahrnovat řadu *iterací*.
- průchod všemi fázemi tvoří *vývojový cyklus*, výsledkem je jedna generace programového systému

Př) proces používající kostry RUP (viz Fowler)

ad 1) Zahájení

- různá podoba (interview .. několikaměsíční studie uskutečnitelnosti)
- vypracování podnikatelského záměru pro projekt
- nutná počáteční analýza pro představu o rozsahu

ad 2) Rozpracování

- cílem je lepší pochopení problému
- řízení *riziky*
  - a) *rizika požadavků* – uděláme něco jiného, než chce zákazník
    - největší prostor pro použití UML
    - nalezení všech, resp. nejrizikovějších *případů použití*
    - vytvoření *konceptuálního modelu* domény (souběžně se sběrem *případů použití*):
      - ◇ *diagram tříd* pro konceptuální pohled
      - ◇ při výrazném toku aktivit *diagram aktivit* (paralelní procesy)
      - používat minimální notaci, kreslení několika dílčích diagramů
      - vytvoření jednoho konzistentního modelu domény s expertem na danou doménu, u velkých modelů rozčlenění na seskupení (moduly - package)

- je-li třeba, vytvoření *stavových diagramů* pro třídy se zajímavým životním cyklem
- vytvořený model je nutné chápat jako kostru pro zbytek modelu (je detailní, ale jen část) – **co má tvořit kostru?**
- malý tým pro tvorbu modelu domény (2-4 lidé: vývojáři+experti na doménu), problém doménové odbornosti
- využití prototypování pro rizikové případy použití
- b) *technologická rizika* – vybíráme vhodné technologie?
  - využití prototypování pro ověření technologií
  - problémy při skloubení technologií a komponent návrhu
  - zaměřit se na důležitá rozhodnutí návrhu architektury a oblasti, které se asi později dají těžko změnit
  - techniky UML které lze použít: *diagramy tříd a interakce, diagramy seskupení, diagramy rozmístění*
- c) *dovednostní rizika* – máme (můžeme získat) vývojáře s dostatečnou zkušeností?
  - častý problém řady projektů
  - často se vyplatí investovat do školení, začlenění konzultanta, resp. poradce do týmu (jinak plánovat průběžné oponování)
- d) „*politická*“ *rizika* – existují „politické“ síly s vlivem na projekt?

- kdy je fáze ukončena?

- trvání asi 1/5 doby projektu
- indikátory: - vývojáři jsou schopni odhadnout pracnost každého případu použití
  - nejdůležitější rizika identifikována a pochopena
- plánování fáze konstrukce
  - A) Kategorizace případů použití (UC) zákazníkem z hlediska „podnikatelské“ hodnoty (vysoká, střední, nízká)
  - B) Kategorizace UC vývojáři z hlediska rizik
  - C) Odhad pracnosti jednotlivých UC [člověkotýden (čt)] EUC_i
  - D) Podívej se na **nejrizikovější** UC, je-li na ně třeba příliš času, je třeba jejich další rozpracování
  - E) Určení doby iterace (několik UC, pro C++ např. 6-8 týdnů) TI
  - F) Určení využitelné kapacity iterace a počtu iterací
    - Př) iterace 6 týdnů, 8 vývojářů, korekce 2: $EI = (6*8)/2 = 24$ čt
    - Počet iterací: $NI = \sum EUC_i / EI + 1$
  - G) Přiřazení UC iteracím – nejprve UC s vysokou hodnotou a rizikem
  - H) Pro fázi přechodu plánuj 10-35% času konstrukce a ještě přidej 10-20% času konstrukce jako „faktor nahodilosti“
  - I) Výsledkem je *plán předávání* (release plan)

ad 3) Konstrukce

- každá iterace je miniprojektem (analýza, návrh, kódování, testování, integrace), výsledkem ukázka zákazníkovi a systémový test
- redukce rizik prioritním řešením rizikových UC
- při iteracích se přepisuje část kódu (zabránění zhoršování)
- využití UML při konstrukci:
  - UC** → **rozsah** (konceptuální diagram tříd) → **návrh** - jak budou třídy spolupracovat (CRC štítky, diagramy interakce) → **kódování** (s návratem v případě potřeby) → **zdokumentování** vytvořeného software (**UML diagramy** – diagram seskupení, rozmístění, diagram tříd specifikačního pohledu pro každé seskupení (nemusí být detailní), diagramy interakce, případně stavové diagramy, pro složité algoritmy popis strukturovaným jazykem, případně diagram aktivit + **detailní dokumentace generovaná z kódu** (např. JavaDoc))

ad 4) Přechod

- postupné předávání zákazníkovi (např. mezi beta-verzí a konečnou verzí)
- některé činnosti nedělat brzy (optimalizace)
- neměl by probíhat vývoj s cílem přidat funkčnost (jen malé úpravy, resp. nezbytná funkčnost), jen pro opravu chyb